

Memorie van Toelichting bij Begroting 2018

Doorwerken aan de uitvoering!

november 2017

provincie limburg

Colofon

Provincie Limburg

bezoekadres: Limburglaan 10 te Maastricht

postadres: Postbus 5700, 6202 MA Maastricht

tel.: +31 (0)43 389 99 99

e-mail: postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl

*Memorie van Toelichting
bij Begroting 2018*

Doorwerken aan de uitvoering!

Maastricht, november 2017

1 Inleiding

Werk in uitvoering! Dat is het motto van de Voorjaarsnota 2017 en met de Begroting 2018 nemen we de daaruit volgende financiële beslissingen. 2018 zal daarbij in het teken staan van resultaten boeken en het intensiveren van de aanpak arbeidsmarkt. Het College van Gedeputeerde Staten is vanaf 29 april 2015 van start gegaan met een heldere opdracht: de uitdagingen waar Limburg en haar inwoners de komende jaren voor staan, vragen een brede agenda van economische structuurversterking en de daarbij behorende sociale agenda. Uw Staten hebben daartoe vervolgens zo'n 25 beleidskaders en uitvoeringsprogramma's vastgesteld. Er is veel in gang gezet. Samen met Limburgse steden, gemeenten, bedrijfsleven, kennisinstellingen, waterschappen en natuurorganisaties en culturele instellingen. De tweede helft van de coalitieperiode staat de uitvoering en het behalen van de afgesproken resultaten centraal. Het verantwoord realiseren van onze doelen en afspraken met onze partners binnen de daartoe vastgestelde inhoudelijke en financiële kaders.

De wereld staat niet stil en koers houden betekent vooruitzien, gericht inspelen op gewijzigde omstandigheden en kansen grijpen wanneer die zich voordoen. De economische crisis ligt grotendeels achter ons. Dit leidt tot meer investeringen en toenemende werkgelegenheid. Limburg heeft daarbij een sterke uitgangspositie met een actief bedrijfsleven en haar innovatie- en investeringsprogramma in het kader van Brightlands en de samenwerking binnen de vier Limburgse campussen. Tegelijkertijd moeten we ook vaststellen dat de economische crisis heeft geleid tot toenemende scheidslijnen. Dit onderstreept des te meer urgentie van economische structuurversterking en de daarbij behorende sociale agenda. In het bijzonder op het terrein van arbeidsmarkt ontmoeten beide elkaar. Juist met een aantrekkende economie en beperkte menskracht zijn alle Limburgers hard nodig. Door de aantrekkende economie dreigt menselijk kapitaal de meest schaarse productiefactor te worden en een rem te zetten op economische groei. Dit is onwenselijk, zeker wetende dat er nog teveel mensen langs de kant staan.

In de Voorjaarsnota 2017 is daarom een aanvalsplan voor de arbeidsmarkt aangekondigd dat ook dit najaar gepresenteerd zal worden. Daarbij zal scherp gekeken moeten worden welke kansen de Limburgse economie ons concreet biedt. In het bijzonder binnen het onderwijs- en arbeidsmarktprogramma en ook op het terrein van gezondheid, cultuur en sport speelt de Provincie Limburg actief in op het creëren van kansen. De arbeidsmarkt verandert en de vraag van ondernemers ook, door trends als flexibilisering, digitalisering en robotisering. Een vitaal Limburg is afhankelijk van alle inwoners van Limburgers en we mogen niet nalaten kansen te laten liggen om Limburg sociaal sterker te maken. Dit vraagt wat ons betreft om een brede en integrale benadering van wat genoemd zou kunnen worden 'een ontwikkelingsgerichte arbeidsmarkt'. Het brede aanvalsplan zal daarbij kijken naar de mogelijkheden die er liggen om kansen te benutten vanuit alle beleidsvelden. Als belangrijk onderdeel van het aanvalsplan gaat het College zich actief inzetten voor nieuwe toeleidingsarrangementen voor werkzoekenden naar tekortsectoren zoals de zorg, logistiek en bouw. Hiervoor worden de leerervaringen opgedaan bij VDL Nedcar ten volle benut. Ook komt er aandacht voor digitale vaardigheden in alle onderwijsvormen en voor de inrichting van een leer-

35 201

Produkt Code
35201 2x/2

CE
SPANBEYON

en ontwikkelcentrum voor de gehele beroepsbevolking om de bewustwording en daadwerkelijke scholing van werknemers te bevorderen. Op het gebied van wonen worden innovatieve concepten ontwikkeld om tijdelijke en blijvende arbeidskrachten, komende van buiten Limburg, te huisvesten. Wij hebben een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen als gevolg van het aangenomen amendement 10 inzake aanvalsplan arbeidsmarkt.

Tegelijkertijd moeten we oog hebben voor kansen die wij niet of niet geheel kunnen voorzien. Zo hebben wij in het bijzonder oog voor het beleid van een nieuw Kabinet. De Limburgse inzet is eerder neergezet met het Investeringspact 'Limburg maakt Nederland groter' en het position paper 'Nederland in Balans'. Zodra het regeerakkoord bekend is zal Provincie Limburg de voorstellen presenteren om gedeelde kansen en opgaven te verzilveren, met handreikingen langs drie lijnen: versterk de economie, vitaliseer de samenleving en verbind corridors en steden. Lijnen waarin Limburg positie heeft bepaald en waaraan wij onze kracht ontlenen, nationaal en internationaal. We moeten overigens ook rekening houden met mogelijke bezuiniging van een nieuw kabinet. Er is alertheid voor ontwikkelingen in onze buurlanden en Brussel. En we moeten oog houden voor onvoorziene omstandigheden in lopende projecten en investeringen. Wij zullen onze partnerrol blijven vervullen naar gemeenten die per januari 2019 de stap zetten naar een bestuurlijke fusie inclusief de daarbij behorende investeringsagenda. Voor dit alles geldt dat wij primair zullen kijken naar de mogelijkheden binnen de reguliere kaders en middelen, en dat wij waar nodig aanvullende investeringsvoorstellen zullen presenteren.

Wij investeren in Limburg vanuit een dynamisch lange termijn perspectief. Voor de langere termijn wordt daarom ook richting bepaald met de Limburg Agenda (perspectief 2030) die in de laatste vergadering van Provinciale Staten van 2017 zal worden vastgesteld. Een agenda waaraan is en wordt gewerkt met uw Staten en vele Limburgers die een bijdrage willen leveren. Een agenda die de basis kan vormen voor een volgend coalitieakkoord en samenwerking met onze Limburgse partners.

2 Inhoudelijke hoofdlijnen en accenten bij Begroting 2018

Hieronder worden de hoofdlijnen en bijzondere accenten uit de Begroting 2018 nader toegelicht. Daarbij is de indeling van coalitieakkoord en voorjaarsnota aangehouden. In de tekst wordt verwezen naar betreffende beleidsproducten in de Begroting 2018.

Limburg werkt en groeit

De Nederlandse economie groeit. De economische groei in de periode 2018-2021 bedraagt naar verwachting gemiddeld 1,8% per jaar. (CPB, augustus 2017). Limburg heeft een goede uitgangspositie om te profiteren voor de langere termijn. Recent nog heeft de Europese Commissie Limburg aangemerkt als leider in innovatie (Regional Innovation Scoreboard, september 2017). En ook in de volle breedte laat de groeiende economie zich gelden. Onder invloed van de groei van de economie neemt de werkgelegenheid in Limburg dit jaar en volgend jaar naar verwachting toe met ruim 10.000 banen (UWV, september 2017). Vooral in de sectoren bouwnijverheid, zakelijke dienstverlening, vervoer & opslag, groothandel, horeca en zorg groeit de werkgelegenheid. Onder druk van demografische ontwikkelingen en beperkingen in de arbeidsparticipatie neemt de schaarste aan personeel verder toe. Steeds meer Limburgse bedrijven ondervinden problemen met het aantrekken van (gekwalificeerd) personeel. Een belangrijke uitdaging in het Limburgse arbeidsmarktbeleid (1.3.1.) en acquisitiebeleid (1.1.2.) die ook aan de orde zal komen in het aanvalsplan voor de arbeidsmarkt dat dit najaar gepresenteerd zal worden.

Limburg investeert niet voor niets in het ontwikkelen van sectoren die diep geworteld zijn in het DNA van Limburg: de maakindustrie (1.2.6.); logistiek (1.2.5.); en toerisme en recreatie, ook vanuit beleving creëren en in verbinding met de kwaliteit van de Limburgse natuur en ons landschap (1.2.7.). Investeren in Limburgse producten en de wijze waarop deze stand komen om de uitgangspositie en de toegevoegde waarde van deze sectoren te stimuleren. Tegelijkertijd werkt Limburg aan een sterke infrastructuur voor kennis- en innovatie. Daarbij ligt de focus op de doorontwikkeling van Brightlands vanuit de vier campussen (1.2.1. t/m 1.2.4.). Op Chemelot worden twee brighthouse gerealiseerd voor nieuwe en startende bedrijven, en de daarmee samenhangende onderwijsfaciliteiten. Wij investeren in spin offs op de Health Campus. De laboratoria in de Villa Flora worden nog dit jaar operationeel. En op de Smart Services Campus zal het programma Techruption van start gaan en wordt de samenwerking met het CBS verder vorm gegeven met het Big Data Center Heerlen. Voor Smart Services in Heerlen is een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen in de begroting. Tegelijkertijd wordt ook de samenwerking gezocht, waarbij ingezet wordt op inhoudelijke crossovers en verdere samenwerking tussen de campussen, strategisch en op het terrein van acquisitie (met LIOF), ondersteunende activiteiten en community building (1.1.4.). De bedoeling is de synergie en ook het profiel van Brightlands te versterken. Voor intensivering van Brightlands is een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen. Op het terrein van onze acquisitie zullen wij onze aanpak, gezamenlijk met steden en LIOF als uitvoerende partner, eind 2017 evalueren (1.1.2.).

Zowel in relatie tot de campussen als ook in bredere zin zullen we in lijn met de Voorjaarsnota 2017 ons MKB beleid voortzetten en ons ondersteuningsinstrumentarium optimaliseren (1.1.3.). Voor MAA kijken wij voor eind 2017 naar de mogelijkheden tot verdere doorontwikkeling, waarbij wij met directe stakeholders rond het vliegveld ook het initiatief nemen tot een gezamenlijke ruimtelijk-economische uitvoeringsagenda (1.1.5). Het Actieplan Waterrecreatie Noord- en Midden-Limburg zullen wij doorzetten op basis van de vele concrete initiatieven in deze regio. Tot nu toe hebben provinciale investeringen hier geleid tot een totale investering van € 3,5 mln en een multiplier van meer dan 4. Bijzondere aandacht geven wij aan de doorontwikkeling van VDL Nedcar voor wat betreft de aanpak arbeidsmarkt op Limburgse schaal (1.3.1.), de infrastructurele ontsluiting (3.2.4.) en verdere ontwikkeling in relatie tot de omgeving (3.4.1.).

Limburg voor elkaar

Nederland behoort tot één van de gezondste landen ter wereld, waarin mensen relatief gezien een groot vertrouwen genieten in elkaar en instituties. De gezondheidscijfers kennen een positieve trend en Nederland wordt ook gezien als land met één van de beste systemen van gezondheidszorg. In dat opzicht staat Limburg er ook goed voor. Tegelijk geldt ook in Nederland en in het bijzonder voor delen van Limburg dat een deel van mensen zich staande moet houden vanuit een kwetsbare positie. Door gezondheidsproblemen, een moeilijke thuissituatie of anders. Kansen pakken, meedoen en verantwoordelijkheid nemen is dan een extra uitdaging.

Limburg geeft met steun van de Provincie uitvoering aan een Sociale Agenda (1.3.3., 2.1.1. en 2.1.2) om de gezondheid en participatie van alle Limburgers te bevorderen. Zonder vitale mensen, geen vitale economie en andersom. Maatregelen zijn gericht juist op die kwetsbare Limburgers die het nodig hebben. Dat betekent dat Limburg ook in 2018 doorzet in haar aanpak voor positieve gezondheid op basis van de succesvolle Limburgse proeftuinen en een centrum voor positieve gezondheid. Wij geven invulling aan een succesvolle samenwerking met en tussen de maatschappelijke organisaties. Het Huis voor de Zorg heeft de transformatie opdracht afgerond (2.1.1.). Ook hebben wij nieuwe partnerschappen gesloten zoals met Oranjefonds en Kansfonds en er is een stimuleringsregeling voor Limburgse kernen ingesteld om te investeren in initiatieven van Limburgers om te zorgen voor elkaar. Wij zetten door in de aanpak van sociale innovatie, juist in die wijken en buurten waar de uitdagingen het grootst zijn (2.1.2.). In mei hebben uw Staten de voortgangsrapportage voor de sociale agenda ontvangen. Najaar 2017 zal ook het geactualiseerde uitvoeringsprogramma vastgesteld worden en voorjaar 2018 zullen wij de eerste effecten van de sociale agenda zichtbaar maken in relatie tot de koers zoals uw Staten die hebben uitgezet voor 2025.

De Provincie ligt goed op koers met het realiseren van 7.000 van de beoogde 8.000 extra leer/werkplekken deze coalitieperiode (1.3.3.). Dit aantal wordt gemonitord door op projectniveau via de subsidiebeschikkingen en de toepassing van SROI bij aanbestedingen het aantal te realiseren leerwerkplekken bij te houden. Vanuit de leerervaringen bij VDL zullen vanuit onze Limburg aanpak projecten gerealiseerd worden om mensen te helpen aan een baan. Het programma 4Limburg, dat medio 2017 mede dankzij provinciale steun is gestart, koppelt kennisinfrastructuur aan lopende praktijkvoorbeelden. Enerzijds om zo meer zicht te krijgen op welke aanpakken wel en welke niet werken, anderzijds om de arbeidsmarktregio's te ondersteunen om vernieuwing te versnellen. Voor 4Limburg is een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen.

Met de uitvoering van volgende projecten in de Human Capital Agenda's en het Techniekplan voor Limburg stimuleren we dat onderwijs duurzaam toeleidt naar een baan. Het primair en voortgezet onderwijs ondersteunen op het vlak van kennis en gerichte acties voor een toekomstbestendig Limburgs onderwijs. Door het uitvoeren van initiatieven voor leerlingen in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt en met de aansluiting van Limburg als proeftuin bij de 'Gelijke Kansen Alliantie' kan het onderwijs een rol pakken als schakel voor zowel economische als sociale structuurversterking (1.3.2.). In de eerste helft van de coalitieperiode is gebleken dat de vraag vanuit het veld de beschikbare onderwijsmiddelen overstijgt. Daarom is in deze begroting een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen voor 'onderwijs als schakel'. Ook is een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen voor Applied Sciences/Chill.

Leven in Limburg

Voor cultuur- en sportbeleid (2.2.1. en 2.3.1.) geven wij invulling aan de uitvoeringsprogramma's voor de periode 2018-2019 die wij dit jaar zullen vaststellen. Daarmee zetten wij het ingezette beleid door en spelen wij in op actuele ontwikkelingen. Specifiek zullen wij met de Stedelijke Cultuurregio Zuid de propositie aanbieden aan het Ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur. In deze propositie, genaamd Zuidelijke Marsroute, die wij samen met Sittard-Geleen, Maastricht en Heerlen en het culturele veld aan het opstellen zijn, staan onze wensen en de visie voor het cultuurbeleid vanaf 2021 (2.2.1.).

Op 1 juni 2017 tijdens het werkbezoek van de Statencommissie CS en op 29 augustus per mededeling portefeuillehouder zijn uw Staten geïnformeerd over het Aanvalsplan Museumplein Limburg. Op basis van dit Aanvalsplan hebben GS besloten om de exploitatiesubsidie Museumplein in de periode 2017-2019 jaarlijks (geïndexeerd) te verhogen met € 0,62 mln en voor 2017 een incidentele matchingsbijdrage van 400.000,- voor het programmafonds te verlenen. De verhoging is nodig om de continuïteit van het museum te waarborgen en de verdere ontwikkeling in het publieksbereik, educatie en samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven mogelijk te maken. Voorafgaand aan de Begrotingsbehandeling in PS zullen uw Staten nog nader hierover worden geïnformeerd.

Met het drieluik monumenten-archeologie-immaterieel erfgoed vergroten wij het publieksbereik, de zichtbaarheid, de samenhang en zo ook de betekenis van Limburgs erfgoed voor alle Limburgers. Op het terrein van erfgoed geven wij uitvoering aan de actielijnen van het beleidskader 'Toekomst voor erfgoed!' (2.2.2.). Het eindrapport van kwartiermaker Van der Tuuk (GS 2017-62040) vormt het spoorboekje om de erfgoeddoelen te realiseren. 23 juni jl. hebben uw Staten de Focusnotitie Monumenten 2017-2019 vastgesteld. Wij zullen ook in 2018 verdere stappen zetten in de restauratie en instandhouding van onze Limburgse monumenten in combinatie met het optimaliseren van functies en exploitatiemogelijkheden (2.2.3.). Wij blijven steun geven aan publieksgerichte activiteiten op het vlak van archeologie en geven verdere uitvoering aan het convenant Via Belgica. Ook zal de verhuizing van het depot zijn beslag krijgen met de doorontwikkeling van het publieksgerichte karakter (2.2.4.).

De digitale agenda (2.2.5.) speelt in op de toenemende digitalisering, hand in hand met een goed werkende informatie- en kennissamenleving. Daarbij hoort ook een vernieuwend medialandschap, waarbij we voort borduren op experimenten uit het mediaplan. Limburg kent daarin een aantal specifieke kansen en uitdagingen die raken aan diverse beleidsvelden. Uw Staten ontvangen hiertoe dit najaar een separaat voorstel. Dit ook in lijn met de motie 2331 Kuntzelaers c.s. inzake Robotisering en

Digitalisering. De Provincie Limburg zet in op het ontsluiten van de zogenaamde 'witte' gebieden. Dit betreft de buitengebieden waar het lastig is om adequate internetontsluiting te realiseren. Gezamenlijk met gemeenten worden hiervoor verschillende oplossingen uitgewerkt.

Sterke Limburgse steden zijn een voorwaarde voor de provinciale ambitie tot sociale en economische structuurversterking en het stedelijk woon en leefklimaat geldt als pijler voor ons vestigingsklimaat. Wij investeren daarbij gericht in de grote en middelgrote steden van Limburg vanuit hun centrumfunctie (2.4.1.). De gezamenlijk opgestelde programma's zullen in 2018 verder uitgevoerd worden. Waarbij de voortgang in de uitvoering eventueel beïnvloed kan worden door de gemeenteraadsverkiezingen in het voorjaar van 2018. Voorbeelden van projecten in uitvoering zijn onder meer De Plu en de Nieuwe Nor in Heerlen, de Schootsvelden in Sittard, het Raad van Arbeid gebouw in Venlo en The Studenthotel in Maastricht. Het IBA programma kent reeds een investeringsprogramma van € 46,2 mln., waarbij IBA met een cumulatieve bijdrage van € 9,9 en een multiplier van 4,7 ruim boven de gestelde norm (multiplier > 3) presteert. De herstructureringsaanpak in Limburgse wijken, voortvloeiende uit de vorige coalitieperiode, zal in 2018 tot een definitieve afronding komen met de realisatie van het project Brunssum Centrum-Noord (2.4.2.).

Energie van Limburg

Limburg heeft een stevige ambitie en investeert in het realiseren van een energietransitie. Dit is niet alleen van belang vanuit milieu oogpunt maar is tevens een forse impuls op het vlak van innovatie en werkgelegenheid. De vier showcases vanuit het Aanvalsplan Asbest & Energie krijgen een vervolg en wij zullen initiatieven in dit kader blijven ondersteunen, onder meer via het Limburgs Energiefonds en DuurzaamTHUIS met de daartoe verhoogde investeringsbudgetten (3.7.1.). Voor behandeling van de begroting zullen we uw Staten berichten over de invulling van Motie 771 Schaminée c.s. inzake Energie-intensieve industrie Limburg. De versterking van het Limburg Energiefonds met 30 miljoen euro cofinanciering van de Europese Investeringsbank zal naar verwachting voor een impuls in investeringen in energietechnieken zorgen. Ten aanzien van motie 809 Brugman c.s. inzake verduurzaming provinciale gebouwen zijn de onderzoeken afgerond. Voor behandeling van de Begroting 2018 zullen uw Staten worden geïnformeerd over de invulling. De invulling zal ook gekoppeld zijn aan de aanwezige plannen voor een duurzame exploitatie en afweging van kosten en baten. Hiervoor is een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen (4.2.0.).

In 2018 zal voorzien worden in maatregelen om te voldoen aan de wettelijke normen van milieukwaliteit (3.7.3.). Dit vraagt onder meer adequate normering en tijdige beschikkingen. Ook zullen we invulling geven aan een actualisatie van het actieprogramma omgevingslawaaï provinciale wegen voor de periode 2018-2022. Daarbij hoort ook de implementatie van het gemoderniseerde geluidsinstrumentarium en het uitvoeren van projecten tot vermindering van geluidsoverlast, luchtverontreiniging en trillingshinder. Limburg zal op basis van het vastgestelde meerjarenprogramma bodem en ondergrond 2016 – 2020 voldoen in haar aandeel van de interbestuurlijke afspraken. Het uitvoeren van de afspraken zal leiden tot afronding van bodemsanering en een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik in 2020 (3.7.4.). Ook in 2018 zullen wij invulling geven aan onze wettelijke taken, zoals verlenen van vergunningen bijzondere wetten (3.7.6.) en het wettelijke vereiste toezicht en handhaving volgens het beleidsplan en uitvoeringsprogramma VTH: vergunningverlening, toezicht en handhaving (3.7.7.). In het kader van de WABO zal invulling gegeven worden aan emissiemetingen en –adviezen (3.7.8.), vergunningen (3.7.9.) en handhaving (3.7.10).

Gedeputeerde Staten zullen daartoe ook het Uitvoeringsprogramma VTH 2018 vaststellen en uitvoeren (3.7.11).

In 2018 zullen wij verdere uitvoering geven aan de (beheers)maatregelen in relatie tot de mogelijke negatieve gevolgen van de voormalige steenkoolwinning. Het betreft dan het uitvoeren van de afspraken zoals wij die zijn overeengekomen met en ten laste van het Rijk. Onderdeel van de maatregelen is het lokaliseren, inspecteren en saneren van 59 historische schachten in de gemeente Kerkrade en een tijdelijk kennis- en adviescentrum voor vroegere mijnbouw (3.7.5.).

Limburg leefbaar en groen

Het POL2014 en de Omgevingsverordening zullen wij in 2018 aanpassen zodat deze voldoet aan de eisen van de nieuwe Omgevingswet (3.4.1.). De eerder opgestelde regionale bestuursafspraken zullen in 2018 hun vertaling krijgen in regionale programma's, gemeentelijk beleid en Omgevingsverordening. Het POL2014 is ook de basis voor onze inbreng in het kader van de voorbereidingen tot een Nationale Omgevingsvisie en de Rijksstructuurvisie ondergrond. Waar het gaat om ontgroningen zullen wij voorzien in onze wettelijke taken op het vlak van vergunningen (3.4.5.) en handhaving (3.4.6.). Op grond van het POL2014 en onze programmadoelen richten wij onze inzet waar mogelijk op optimale maatschappelijke meerwaarde en integrale aanpak van gebiedsontwikkelingen. Daarbij hoort ook een actief en selectief grondbeleid (3.4.7.).

De ambitie van het woonbeleid is te komen tot een toekomstbestendige woningmarkt: de juiste woningen op de juiste plek (3.3.1). Nu de brede economische situatie verbetert, vraagt dat om meer ruimte bieden aan die initiatieven die écht iets toevoegen en waar in de woningmarkt vraag naar is met behoud van ruimtelijke kwaliteit. Provincie Limburg ondersteunt partners procesmatig in het realiseren van de regionale afspraken die voortvloeien uit het POL2014 (3.4.1.). In 2018 zullen wij een vervolg geven aan het uitvoeren van de pilots aanpak winkelleegstand (3.4.2.). Voor werklocaties van bovenregionaal belang hebben wij extra aandacht voor de mogelijkheden van doorontwikkeling in balans met de diverse beleidsvelden. Zo geven wij invulling aan ons aandeel in de ruimtelijk-logistieke maatregelen voor de gebiedsontwikkeling VDL Nedcar en de acties die volgen uit de visie Chemelot 2025 (3.4.3). Het programma 2018 – 2022 Buitengoed Geul en Maas zal zijn beslag krijgen met nieuwe functies voor erfgoed, natuurrealisatie en OV-overstappunten.

Het programma voor hoogwaterbescherming zal verdere invulling krijgen met een bijdrage in het nationaal Deltaprogramma (3.5.1.). Voor het programma Maasvallei is een voorstel voor nieuwe middelen opgenomen. De gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum is in uitvoering (3.5.2.). Vanuit de begroting worden middelen beschikbaar gesteld voor de start van het MIRT-onderzoek Koploper Venlo, onder onze strikte voorwaarde dat er geen onderzoek wordt gedaan naar scenario's waarbij bestaande huizen die nu binnendijks liggen door dijkverlegging buitendijks komen te liggen.

Het Provinciaal Waterplan Limburg 2016-2021 zal in 2018 onder meer leiden tot voorstellen aan uw Staten voor actualisatie van de normeringen wateroverlast en het uitvoeren van maatregelen waar het gaat om huidige knelpunten. Ook in 2018 worden contracten gesloten met terreinbeherende organisaties over de realisatie van het realiseren van 'natte natuurparels' in samenhang met het bereiken van onze Natura 2000 doelstellingen (3.6.1.).

E 314

Liège
Maastricht

↑

A2 E25

Brussel
Antwerpen

↑ ↗

A76

300 m

E 314

Köln
Aachen
Heerlen

↗

A76

De Provincie werkt vanuit een programmatische aanpak plattelandsontwikkeling met producten Natuur (3.8.1.), Landschapsparken en Vermaatschappelijking (3.8.2.) en Landbouw (3.8.3.). Het landbouwbeleid (3.8.3.), zoals in 2016 vastgesteld met Limburgse land- en tuinbouw Loont 2 is in uitvoering. De transities op het vlak van agrofood en de relatie van landbouw met landschap vragen bijzondere accenten in de aanpak. Een accentennotitie hiertoe is in voorbereiding. De drie Nationale Parken in Limburg krijgen steun in hun ontwikkeling als individuele parken en bij gezamenlijke vraagstukken door uitvoering van het meerjaren uitvoeringsprogramma Nationale Parken. En specifiek is het programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg in voorbereiding. Waar het programma Platteland in Ontwikkeling in de afgelopen jaren in het teken stond van plannen maken, staat 2018 nadrukkelijk in het teken van uitvoering (3.8.1.). Ook zullen uw Staten bij de eindejaarsbijstelling nader geïnformeerd worden over de inzet en beschikbaarheid van financiële middelen in relatie tot Natura 2000 doelstellingen tot 2027.

Limburg verbonden en bereikbaar

Infrastructuur en mobiliteit dragen bij aan de economische en sociale structuurversterking van Limburg. Daarbij is het cruciaal dat deze inspelen op snelle veranderingen in de economie en samenleving. Digitalisering biedt kansen tot slimme mobiliteit en logistiek (3.2.1. en 3.2.4.). En tegelijk blijft er ook een behoefte aan robuuste en veilige provinciale weginfrastructuur (3.2.5 t/m 3.2.8.) en een zorgeloos openbaar vervoernetwerk (3.1.1.).

Nu de concessie in uitvoering is, kunnen we met Arriva aan de slag met de doorontwikkeling, met onder meer de exploitatie van de Drielandentrein en extra aandacht voor onze provinciale busvoorzieningen (3.1.1.). Onze Railagenda zorgt daarbij voor een goede ontsluiting via spoorverbindingen, nationaal en internationaal, voor ondernemers en openbaar vervoer (3.1.2.). In dit verband zetten we in 2018 een aantal stappen voorwaarts met onder meer vaststelling van het provinciaal inpassingsplan voor de Maaslijn en het provinciaal inpassingsplan voor de spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf, het afronden van de elektrificatie Landgraaf-grens en voorbereidingsstudies voor diverse grensoverschrijdende spoorverbindingen.

In het kader van het bereikbaarheids- en mobiliteitsprogramma spelen wij in op veranderende behoeften en kansen om de bereikbaarheid in Limburg te vergroten (3.2.1.). Zo kunnen we in 2018 het Tracébesluit A2 het Vonderen-Kerensheide en het Ontwerp Tracébesluit A67 Leenderheide – Zaarderheiken tegemoet zien. Voor de regio Sittard-Geleen ronden we de integrale verkeersstudie af en volgt een maatregelenpakket. Na de fietsbrug Berg aan de maas volgen in 2018 3 nieuwe toonaangevende projecten in het kader van het beleidsplan Fiets (3.2.2.). Het betreft de Leisure Lane Parkstad, de Mijnspoorroute te Heerlen en fase 1 van de snelfietsroute Maastricht-Sittard. Op het terrein van logistiek realiseren wij onder meer de uitbreiding van haven Wanssum (3.2.4.). Ook spreken we het Rijk aan op definitieve dekking voor de spooraansluiting carhandling terminal Swentibold. De provinciale weginfrastructuur zal onderhouden en beheerd worden conform ons beleidskader (3.2.5.). Het grootste deel van de Buitenring Parkstad Limburg zal in 2018 opgeleverd worden (3.2.6.). De aanbesteding N280-West zal worden afgerond (3.2.7.).

Limburg onbegrensd

Internationalisering is een speerpunt van deze coalitie. Wij ondersteunen de internationalisering van Limburg omdat en voor zover dit bijdraagt aan de realisering van onze beleidsdoelen. Met de voortgangsnota internationalisering hebben we de stappen voorwaarts inzichtelijk gemaakt. Wij

Après le décès de l'archevêque de Québec, le 10 décembre 1674, au siège de la Prévôté de Québec, le 10 décembre 1674, a été élu pour succéder au défunt, le sieur de la Rivière, le 10 décembre 1674, par les notaires des Offices, en présence de ses Frères, des 12 plus nobles Citoyens, les Consueurs, et autres, conformément au usage de la Prévôté de Québec.

ropa
una m

onderzoeken op dit moment hoe we met Limburgse projecten nog sterker aanspraak kunnen maken op EU-financiering, in lijn met de internationale inzet voor de tweede helft van de coalitieperiode (zoals opgenomen in de Voortgangsnota Internationalisering) en de monitoring door ERAC. We informeren Uw Staten dit najaar over de uitkomsten. De voordracht van het kabinet voor de titel Europese erfgoedlabel voor het Verdrag van Maastricht is een erkenning voor geleverde inspanningen. Op basis van de evaluatie van Europe Calling wordt de samenwerking structureel voortgezet met uitwerking van een programma voor 2018 e.v.

De komende twee jaar blijven we vol inzetten op de grensoverschrijdende Railagenda (3.1.2.), economie/innovatie (1.2.1. t/m 1.2.4.), arbeidsmarkt (1.3.1.) en het afbouwen van grensbarrières in relatie tot de diverse beleidsvelden. De grensoverschrijdende samenwerking rondom cultuur (2.2.1), sport (2.3.1.), water (3.6.1.) en natuur (3.8.1.) heeft zich tot een 'natuurlijk' en stevig onderdeel van het reguliere beleid ontwikkeld. Ook zien we uit naar een beslissing om het Verdrag van Maastricht het Europees erfgoedlabel toe te kennen.

Limburg in actie

Met het lobbyplan dat in het najaar van 2017 wordt vastgesteld, zullen de strategische lobbykaders bepaald zijn. Daarin geven wij ook aan welke acties wij ondernemen voor een krachtige, tijdige en proactieve lobby. Daarnaast wordt binnen de diverse beleidsvelden voor specifieke grensoverschrijdende projecten gelobbyd, zoals in het kader van de Railagenda (3.1.2.) en het vestigen van Einstein Telescope (4.1.9). Majeure dossiers waarin wij ons richten naar zowel Den Haag, Brussel als naar de buurlanden. Voor de herdenking van 75 jaar bevrijding is een extra begrotingspost opgenomen.

Provinciale Staten hebben de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 7 juli jl. geadviseerd tot een fusie van de gemeenten Landgraaf en Heerlen per 1 januari 2019. Wij zullen conform de Wet Algemene Regels Herindeling onze provinciale rol blijven nemen. Dit zelfde geldt voor de fusie van gemeenten Onderbanken, Nuth en Schinnen tot één nieuwe gemeente Beekdaelen per januari 2019. (4.1.2.). Dit najaar zal de nieuwe IBT-coördinator van start gaan met de uitvoering van het verbeterplan (4.1.4.).

3 Limburg betaalbaar

De Begroting 2018 en bijbehorende meerjarenraming zijn sluitend. Wij beschikken over voldoende weerstandsvermogen om financiële risico's te dekken. Onze vermogenspositie en onze financiële positie zijn sterk.

In de begroting 2018 en verder zijn de volgende nieuwe middelen opgenomen:

- Brightlands Kennis-As (1.1.4): procesmiddelen: Voor een intensivering van de procesondersteuning, branding en pr rondom het Brightlands-concept in 2018 en 2019 is een aanjaagbudget nodig van € 975.000. Dit wordt gedekt uit het budget Acquisitie (€ 375.000) en uit het begrotingsresultaat (€ 600.000);
- Services & Brightlands Smart Services Campus (1.2.4.): Campusontwikkeling Heerlen: De met de Voorjaarsnota beschikbaar gestelde € 3.500.000 voor de brede aanpak van de arbeidsmarkt (dekking ten laste van 20 mln. euro deel Immunisatiereserve en te verwerken met deze Begroting 2018) wordt voor € 2.500.000 ingezet voor Smart Services in Heerlen (waaronder het CBDS) Heerlen en voor € 1.000.000 voor 4Limburg (zie 1.3.3.) ;
- Onderwijs (1.3.2.): Onderwijs als schakel: De investeringslijn onderwijs als schakel dient om doelstellingen binnen het provinciale beleid waarvoor samenwerking met het onderwijs nodig is te realiseren. De beleidsintensiveringsmiddelen die hiervoor ter beschikking zijn gesteld zijn grotendeels uitgeput voor projecten op het snijvlak van cultuur, landbouw, ondernemerschap etc. Voor projecten waarbij onderwijspartijen samenwerken aan bijvoorbeeld cultuureducatie en een vakmanschap in de leisure sector is € 1.000.000 aan extra middelen benodigd. Dekking vindt plaats uit het begrotingsresultaat;
- Onderwijs (1.3.2.): Applied Sciences/Chill: Dit betreft een bijdrage in de frictiekosten ingevolge verplaatsing onderwijs van € 1.050.000 en een bijdrage in de nieuwe onderwijsleerwerkgeving 5 jaar ad € 400.000 per jaar (2018-2022). De bijdrage aan CHILL bedraagt 5 jaar € 500.000 per jaar (2018-2022). De totale bijdrage bedraagt € 5.500.000. en wordt gedekt uit de beleidsintensiveringsmiddelen onderwijs 800.000, het Acquisitie-budget € 1.700.000. en het begrotingsresultaat € 3.100.000;
- Limburg Werkt Akkoord (1.3.3.): Aanvalsplan naar een ontwikkelingsgerichte arbeidsmarkt: De met de Voorjaarsnota beschikbaar gestelde € 3.500.000 voor de brede aanpak van de arbeidsmarkt (dekking ten laste van 20 mln. euro deel Immunisatiereserve en te verwerken met deze Begroting 2018) wordt voor € 1.000.000 ingezet voor 4Limburg. Voor het aanvalsplan arbeidsmarkt zelf wordt voor 2018-2019 totaal € 5,0 mln. gereserveerd, naar rato gedekt uit de begrotingsresultaten 2018-2019;

- Cultuur (2.2.1.): Museumplein Limburg: De exploitatiesubsidie Museumplein wordt in de periode 2017-2019 jaarlijks verhoogd met € 616.204. De exploitatiebijdrage 2017 wordt ten laste gebracht van de restantmiddelen culturele kansen 2017 en meegenomen bij de Tweede Afwijkingenrapportage bij de Provinciale Begroting 2017. De exploitatiebijdrage voor de jaren 2018 en 2019 worden voor € 1.000.000 ten laste gebracht de begrotingssaldi en € 232.408 wordt ten laste gebracht van de reserve culturele kansen voor 2018 en 2019. De verhoging is nodig om de continuïteit van het museum te waarborgen en de verdere ontwikkeling in het publieksbereik, educatie en samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven mogelijk te maken;
- Programma Maasvallei (3.5.1.): onderzoekskosten en procesmiddelen: Voor de bijdrage van de provincie aan de procesmiddelen voor de MIRT-/HWBP verkenning Meer Maas, Meer Venlo is € 920.000 opgenomen in deze begroting. Daarnaast is voor de jaren 2018 en 2019 jaarlijks € 400.00,- opgenomen in deze begroting voor de kosten gemoeid met programma Maasvallei. Dekking vindt plaats uit de intensiveringsmiddelen coalitieakkoord onvoorzien;
- Strategische Public Affairs (4.1.9.): Herdenking van 75 jaar bevrijding: Ten behoeve van Herdenking van 75 jaar bevrijding is in de periode 2018-2020 € 225.000 nodig. Dekking vindt plaats uit het begrotingsresultaat;
- Overhead (4.2.0.): Verduurzaming provinciale gebouwen: Om uitvoering te geven aan de gewijzigde motie 809 Brugman c.s. inzake verduurzaming provinciale gebouwen is € 235.000 nodig. Dekking vindt plaats vanuit de intensiveringsmiddelen coalitieakkoord onvoorzien.

De wijzigingen uit de Voorjaarsnota 2017 zijn in deze begroting verwerkt en er zijn nieuwe ramingen opgenomen op basis van door PS-vastgestelde beleidskaders. Ook zijn verwerkt de door uw Staten aangenomen moties voor zover dit van toepassing is. Zie voor dit laatste bijlage 8 'verwerkt en aangenomen moties' bij deze begroting. Voor een totaaloverzicht verwijzen wij naar de Deel 2 "Financiële begroting", onderdeel "2.2 Raming van de lasten".

Op basis van de meerjarige doorkijk van de begrotingssaldi is de norm voor de begrotingsruimte zoals opgenomen in het kader mobiliteitsmiddelen overeenkomstig opgehoogd.

Naast de keuzes voor de kortere termijn hebben wij oog voor een lange termijn verantwoord financieel beleid. We streven daarom naar financiële ruimte met voldoende perspectief voor een nieuwe coalitieperiode. Wij streven naar een vrije ruimte van € 40 a 50 mln. per jaar in een nieuwe coalitieperiode. Ook hebben wij oog voor ons beleid omtrent risicoreserveringen. In februari 2017 hebben Provinciale Staten het kader Sturing in Samenwerking 2.0 vastgesteld (SIS. 2.0). Hierin is het reeds bestaande beleid omtrent risicoreserveringen geconcretiseerd en geformaliseerd. Twee aspecten uit dit beleid vragen aandacht. Ten eerste dat de risicoreserves bij eerste vorming beslag leggen op beleidsmiddelen. En ten tweede het vormen van één integrale risicoreserve voor de gehele portefeuille, die jaarlijks wordt bijgesteld op basis van de ontwikkeling van de risico's verbonden aan de instrumenten genoemd in SIS 2.0. Middels deze twee principes wordt een gebalanceerd investeringsbeleid bewerkstelligd. In de notitie "Provinciale Balans: Een analyse van financiële risico's en noodzakelijke reserves" is dit uitgewerkt. Deze maakt onderdeel uit van deze Memorie van Toelichting, om daarmee zicht te houden op een verantwoorde financiële toekomst waarin toekomstige begrotingsruimte en flexibiliteit in relatie staan tot onze reserves en onze revolverende investeringsagenda.

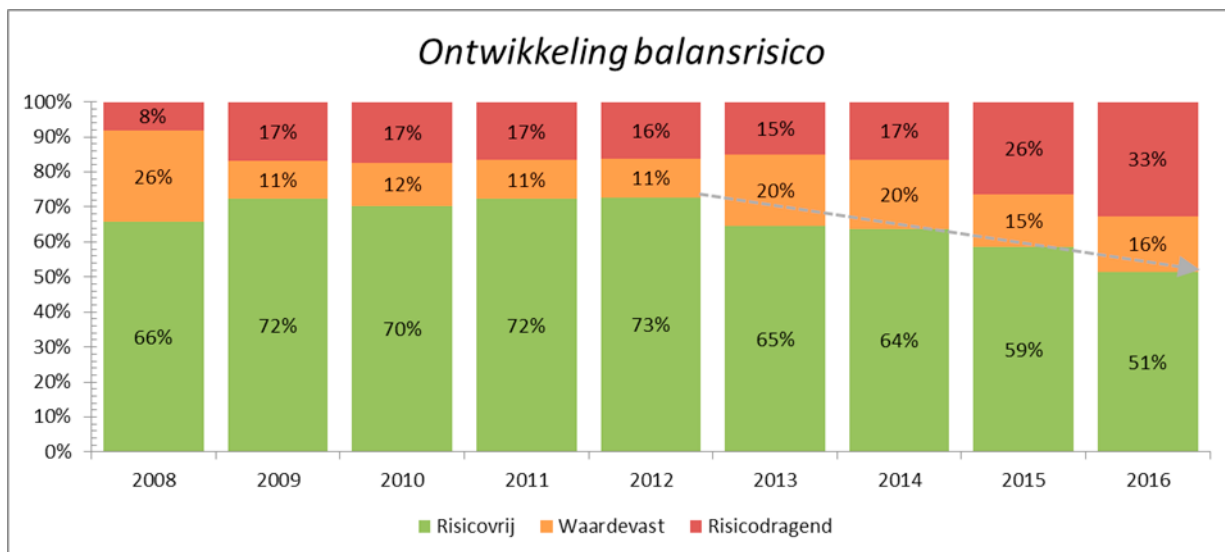
Provinciale Balans: Een analyse van financiële risico's en noodzakelijke reserves

Aanleiding

In februari 2017 hebben Provinciale Staten het kader Sturing in Samenwerking 2.0 vastgesteld. Hierin is het reeds bestaande beleid omtrent risicoreserveringen geconcretiseerd en geformaliseerd. Twee aspecten uit dit beleid dienen in het bijzonder aandacht te krijgen: 1) Het feit dat de risicoreserves bij 1e vorming beslag leggen op beleidsmiddelen en 2) Het vormen van één integrale risicoreserve voor de gehele portefeuille, die jaarlijks wordt bijgesteld op basis van de ontwikkeling van de risico's verbonden aan de instrumenten genoemd in SIS 2.0. Middels deze 2 principes wordt een gebalanceerd investeringsbeleid bewerkstelligd

Onderbouwing

In 2013 is in de voorjaarsnota de noodzaak van een offensieve investeringsstrategie stevig neergezet. Hetgeen doorgezet is in het coalitieakkoord 2015-2019 en zijn doorvertaling heeft gekregen in "Sturing in samenwerking 2.0" (febr. 2017). Dit heeft haar weerslag gehad op de samenstelling van de Provinciale balans. Als we naar onderstaande grafiek kijken, is een duidelijke trend richting risicodragende posities zichtbaar vanaf 2013. Hier is een onderscheid gemaakt tussen risicovrije posities (cash en de obligatieportefeuille), waardevast¹ posities (voorraden, maatschappelijk materiële vaste activa, kortlopende vorderingen) en risicodragende posities (financieringen, deelnemingen, economische materiële vaste activa, erfpacht gronden).

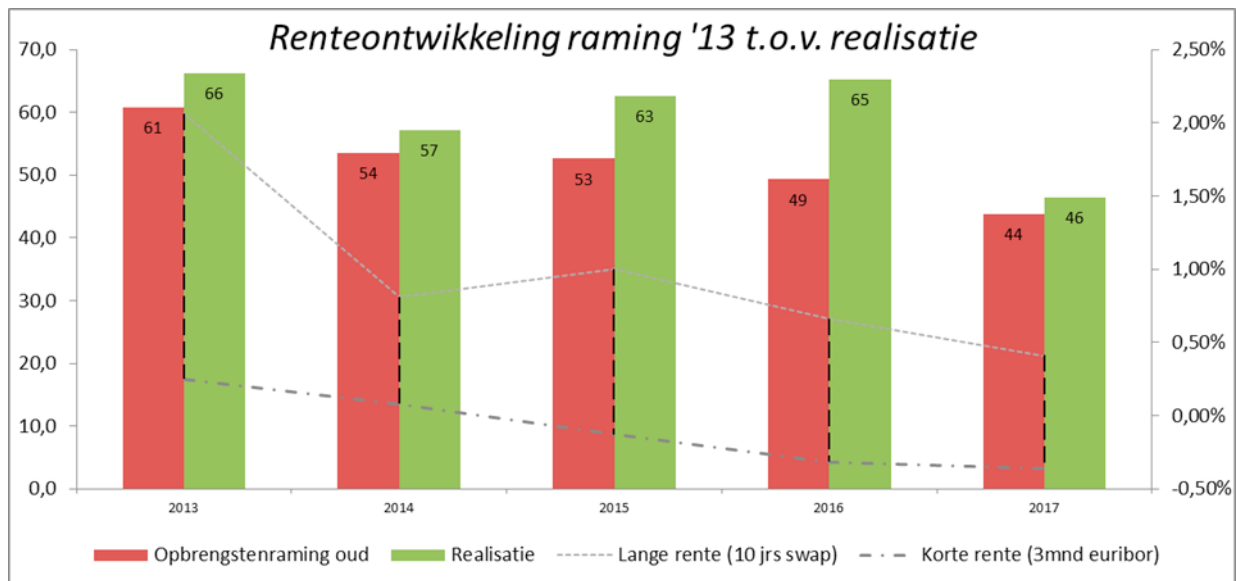

Dit is op zichzelf een mooie reflectie van de intentie "van subsidiëren naar investeren". Het is evident dat er meer is geïnvesteerd. Voorbeelden van deze investeringen zijn de hybride leningen aan BNG en NWB, investeringen in de fondsen (LEF, MKB-L, LBDF), en het Centre Court op de Chemelot Campus.

¹ Met waardevast wordt in dezen bedoeld dat afwaarderingen niet redelijkerwijs te verwachten zijn.

Waardevermindering middels reguliere afschrijving zal uiteraard wel plaatsvinden. Bij het ideaalcomplex waarbij afschrijvingen gelijk zijn aan investeringen blijven deze activa in stand.

Dit offensieve investeringsbeleid heeft zich ook vertaald in hogere renteopbrengsten ten opzichte van de meerjarenraming in 2013, die als uitgangspunt had dat vrijvallende middelen uit de obligatieportefeuille op basis van schatkistbankieren weggezet diende te worden. Onderstaand grafiek toont deze raming uit 2013 ten opzichte van de gerealiseerde renteopbrengsten. Tevens wordt getoond dat de markttrend (zowel lang als kort) over deze periode een dalende trend liet zien. De hogere rente opbrengst is dus behaald tegen de markttrend in. Hierbij wordt aangetekend dat in de renteopbrengsten 2016 een incidenteel resultaat (€ 12,7 mln.) is verwerkt vanwege verkochte obligaties welke vnl. in de hybride leningen aan BNG en NWB zijn geïnvesteerd. Naast de rente zullen ook de investeringen in de deelnemingen op termijn moeten resulteren in verkoopopbrengsten dan wel dividend.

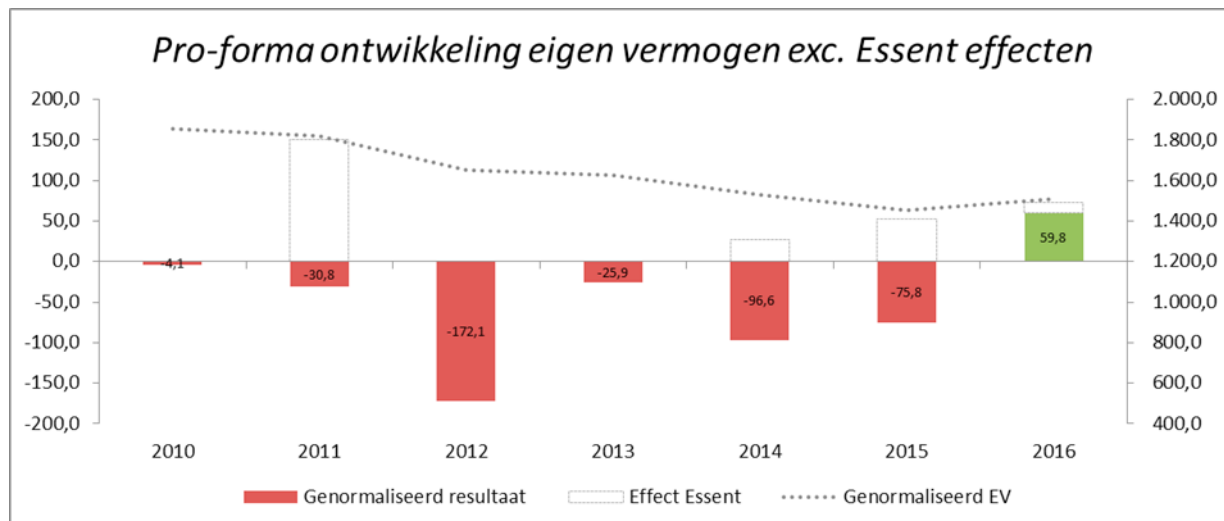
Er is dus middels actief treasurybeleid een € 37,5 mln. hogere opbrengst behaald dan destijds geraamd, zelfs zonder rekening te houden met mogelijke dividenden. Een belangrijke vervolgvraag echter is of er daadwerkelijk sprake blijft van een verschuiving van subsidiëren naar investeren. Een mislukte investering wordt immers een subsidie, vanuit financieel perspectief. Als gelijktijdig het patroon van niet revolverende uitgaven uit beleidsmiddelen gelijk is gebleven en aanvullend méér is geïnvesteerd ontstaat mogelijk een sluipende begrotingsoverschrijding die pas tot uiting komt bij het materialiseren van de risico's in de balans. Voorbeelden zijn afwaarderingen op het innovatiefonds, Heerlen exploitatie B.V., en Ricochet B.V.

Voorkoming van dit effect is exact wat middels het risicoreserveringenbeleid zoals vastgesteld in S.I.S 2.0 wordt bewerkstelligd: Een beslag op beleidsmiddelen dat gelijk is aan de kans dat de risico's materialiseren. Bijkomend voordeel ten opzichte van subsidiëring is dat deze middelen binnen de Provincie blijven en opnieuw kunnen worden ingezet.

Op grond van onderstaande analyse lijkt² bovengenoemde verschuiving niet plaats te hebben gevonden. Hierin is de jaarlijkse mutatie in het eigen vermogen, het resultaat vóór bestemming, gecorrigeerd voor

² Er is geen causaliteitsanalyse uitgevoerd. Daarmee geeft deze analyse alleen inzicht in het gevolg, zijnde een dalende eigenvermogenspositie.

“Essent effecten”³ weergegeven en is zichtbaar dat sinds 2010 er voor € 341 mln. is ingeteerd op het eigen vermogen⁴. Hierbij dient wel vermeld te worden dat met ingang van de huidige coalitie weer een positieve ontwikkeling van het vermogen zichtbaar is. Dit is ook gereflecteerd in de stijging van de immunisatiereserve die weer de € 990 mln., startpunt van de coalitie, overstijgt.

Deze constatering, een toenemend risicoprofiel in de balans en het dalende eigen vermogen, onderschrijven de noodzaak tot een prudent risicobeleid als integraal onderdeel van de offensieve investeringsstrategie. Het feit dat de Provincie momenteel nog een zeer ruime vermogenspositie heeft kan in dezen een vertroebelend effect hebben. Dit beleid is dan ook met name toekomstgericht en moet leiden tot structurele instandhouding van het vermogen én de bijdrage die de rendementen jaarlijks leveren aan begrotingsruimte conform de uitgangspunten van S.I.S. 2.0.

Mechanisme en Methodiek

1) Primaire vorming: risicoreserves leggen bij 1e vorming beslag op beleidsmiddelen.

Het beleid voor primaire vorming van de risico reserve is vastgelegd in Sturing in Samenwerking 2.0.. De belangrijkste elementen zijn hieronder opgenomen:

“Op basis van de business case en eventueel beschikbare zekerheden wordt indien noodzakelijk aan de voorkant een risicoreserve gevormd uit de beleidsmiddelen van het inhoudelijk cluster, uitgedrukt in een percentage van de totale inbreng.

Bij investeringen uit hoofde van de publieke taak, financieel revolverende inzet, wordt initieel geen beslag gelegd op beleidsmiddelen. Er bestaat echter wel het risico dat gedurende de looptijd van de investering

³ Betreft correcties voor verkoop Attero, Kerncentrale Borssele, en vrijvallen uit de escrow.

⁴ Naast deze financiële gegevens is er uiteraard het maatschappelijk rendement van deze structuurversterkende investeringen

als gevolg van afwaarderingen of faillissement de begrotingsruimte geraakt wordt. Derhalve is het prudent, indien noodzakelijk, aan de voorkant een risicoreservering te vormen ter dekking.

Dit beleid draagt er aan bij dat het inhoudelijk cluster mede-drager van de risico's is, maar stelt het cluster desalniettemin in staat haar doelen te bereiken met een beperktere inzet van niet-revolverende middelen. Daarnaast wordt hiermee duidelijk(er) in beeld gebracht dat risicovoller investeren vanuit de provinciale obligatieportefeuille impact kan hebben op enerzijds de verwachte opbrengsten uit deze investeringen en anderzijds ook impact heeft op de immunisatiereserve in geval van afboeking van een uitzetting uit hoofde van de publieke taak. Om deze transparantie te bevorderen wordt tevens gestreefd naar één dekkende risicovoorziening op portfolio niveau, ten opzichte van diverse afzonderlijke risicoreserveringen op projectbasis."

Recent hebben Gedeputeerde Staten bij de nota "Financiering Brightlands & MKB" besloten om de 1e vorming van de benodigde risicoreserve ten laste te brengen van het begrotingsresultaat (GS d.d. 25-7-2017). Op grond van onderstaande argumenten wordt voorgesteld, dit expliciet als uitzondering te beschouwen en vast te houden aan de lijn zoals vastgelegd in SIS 2.0.

- Financiering als instrument draagt bij aan de beleidsinhoudelijke doelstellingen. De risicoreservering kost een fractie van het budget dat benodigd zou zijn ingeval een subsidie als instrument zou worden gehanteerd.
- Er van uitgaande dat de a priori inschatting van de risico's correct is, wordt enkel beoogd dat het beleidsruimte beperkende effect van verliezen op financieringen wordt geëgaliseerd over de tijd. Het volledige rest risico gedurende de looptijd (vaak langjarige overeenkomsten) wordt volledig gedragen op concern niveau.
- Zonder een bijdrage in de risico's vanuit beleidsclusters ontstaat een incentive om risicovolle financieringen in te zetten als verkapte subsidie (Free money). Zo kan ongemerkt budgetoverschrijding plaatsvinden.

Ook het alternatief, oormerken in de immunisatiereserves wordt onwenselijk geacht:

- Dit alternatief draagt niet bij aan de doelstelling om het Provinciaal vermogen in stand te houden. Immers de immunisatiereserve is onderdeel van dat vermogen.
- Dit mechanisme heeft geen enkele remmende werking omdat er momenteel nog veel ruimte zit in het financieel revolverende deel van de immunisatiereserve.

2) Centrale sturing: Eén integrale risicoreserve voor de gehele portefeuille, die jaarlijks wordt bijgesteld op basis van de ontwikkeling van de risico's verbonden aan de instrumenten genoemd in SIS 2.0.

Hiervoor is de methodiek van risicoreserveringen op projectbasis beschreven. In deze paragraaf wordt een voorstel gedaan voor de inschatting van risico's op portefeuilleniveau zoals eveneens benoemd in SIS 2.0. De portefeuille betreft het totaal aan deelnemingen, financieringen en garantstellingen erfpachten uit hoofde van de publieke taak. De risicoreserve wordt gevoed uit de risicoreserves gevormd op verschillende projecten. Uitgangspunt hierbij is dat er sprake is van spreiding in de portefeuille.

Bij de bepaling van het risico op portefeuilleniveau wordt gesteund op twee gangbare kengegevens, de

credit rating en de loss-given default. De credit rating betreft een inschatting van het kredietrisico (de kans op wanbetaling) en hierbij wordt de schaalindeling van Standard & Poors gehanteerd die loopt van AAA – D. De loss-given default (LGD) drukt in een percentage uit hoeveel van de uitstaande hoofdsom ingeval van faillissement niet kan worden teruggevorderd middels uitwinnen van de zekerheden. Bij een achtergestelde financiering zonder zekerheden of bij eigen vermogen bedraagt dit 100%. Bij een hypothecaire lening waarbij de executiewaarde van het onderpand de uitstaande schuld overstijgt, kan dit teruglopen tot 0%. Deze methodiek sluit aan bij de grondslag voor de staatsteuntabel (mededeling EC 271/2008). Een voordeel van het hanteren van deze methodiek is dat deze aansluit bij de praktijk in de markt. Als gevolg hiervan rapporteren gespecialiseerde bureaus (zoals bijvoorbeeld Graydon) over de kredietwaardigheid van een veelheid aan bedrijven.

Door aan ieder financieel instrument een credit rating en een loss given default te koppelen, kan op basis van werkelijke historische gegevens⁵ over faillissementen per categorie een inschatting gemaakt worden van de toekomstige afwaarderingen in de portefeuille als gevolg van faillissement of wanbetaling. Een praktische complexiteit bij de toepassing van deze methodiek is dat met name voor Provinciale financieringen en deelnemingen veelal geen creditrating voorhanden is. Voor deze instrumenten zal dan een eigen inschatting van de kredietwaardigheid gegeven moeten worden. Hiertoe wordt onderstaand scoremodel⁶ gehanteerd. De gemiddelde score over een aantal belangrijke financiële indicatoren resulteert in een inschatting van de rating. Indien niet van toepassing kan een subcategorie weg worden gelaten. De laatste categorie (management) wordt gehanteerd om niet kwantitatieve aspecten mee te laten wegen. Er kan geopteerd worden om dit model te hanteren ook al is er een creditrating beschikbaar, met name als de bedrijfshistorie niet representatief is voor het te ondernemen project.

	1	2	3	4	5	6	7
Ratio	AAA	AA	A	BBB	BB	B	CCC
Debt/EBITA	0,9	1	1,7	2,4	3,3	5	6,3
Debt/(Debt + Equity)	23%	33%	39%	45%	54%	70%	93%
EBITA Margin (EBITA / Net Revenu)	15%	18%	15%	14%	13%	9%	2%
EBITA / Average Assets	16%	15%	13%	10%	10%	7%	2%
DSCR ((EBITA / Debt Service)	3	2	1,5	1,25	1,15	1,1	1
Management	1	2	3	4	5	6	7

⁵ 2015 Annual Global Corporate Default Study And Rating Transitions, pagina 60.

⁶ Model is ontwikkeld door LEF B.V., het Provinciale duurzaamheidsfonds. Kennis van de onderneming en de industrie is noodzakelijk voor juiste toepassing van het model. Norm ratio's kunnen namelijk per industrie verschillen.

Resultaat analyse

Toepassing van de bovenstaande methodiek resulteert in een totaal geschat risico binnen de portefeuille van € 77,919 mln. zijnde effectief 10% van het totaal. Dit is gebaseerd op de jaarstukken 2016. Ten opzichte van de beschikbare reserves zoals opgenomen in de laatste kolom van bijlage 1 (gecorrigeerd voor nog niet uitgeboekte middelen), resulteert dit in een tekort van € 11,614 mln.. Hierbij wordt er van uit gegaan dat de risicoreserve voor MKBL, LBDF en transitiefonds die geormerkt zijn in de immunisatiereserve ad. niet onttrokken wordt aan de immunisatiereserve op grond van de argumenten in de paragraaf methodiek 1) primaire vorming. Details zijn opgenomen in bijlage 1.

Conclusie en Voorstellen

Er is sprake van een toenemend risicoprofiel in de balans en hier is gedeeltelijk een reservering voor gevormd. Het beleid zoals vastgelegd in SIS 2.0 zorgt voor de balans tussen de risico's en de huidige beleidsruimte. Derhalve wordt voorgesteld om deze lijn vast te houden voor nieuwe voorstellen. Dit betekent tevens dat overeenkomstig dit beleid op basis van de portefeuillanalyse momenteel een extra reservering nodig is van € 11,614 mln. op de totale portefeuille gebaseerd op de genoemde methodiek. Deze methodiek zal periodiek, (bij de jaarrekening), worden toegepast op de financieel vaste activa in de Provinciale balans. Zoals ook benoemd in SIS 2.0 kan zo jaarlijks bezien worden of deze reserve deels vrij kan vallen of dat aanvullende dotatie noodzakelijk is. Op een geaggregeerd niveau zal dit risico worden opgenomen in de weerstandsparagraaf. Zodoende wordt ook invulling gegeven aan de opmerkingen van de statenonderzoeker bij de jaarrekening 2016.

N.a.v. vorenstaande heeft het college van Gedeputeerde Staten besloten:

- deze extra storting in de risicoreserve ad. € 11,614 mln. uit het begrotingssaldo 2017 te dekken en dit te verwerken in het voorstel van de 2e afwijkingenrapportage 2017;
- de reservering van het risicodeel binnen de immunisatiereserve ad. € 19,73 mln. op te heffen.

In de paragraaf bedrijfsvoering van deze begroting hebben wij onder 5.4 Planning en Control de spelregels als volgt aangevuld:

- Toekomstige tekorten en overschotten in de risicoreserve Financieringen & Garanties worden in onderstaande volgorde gedekt of vallen vrij:
 - a. Jaarrekeningresultaat
 - Inclusief rente opbrengsten
 - Inclusief bijzondere baten (bijvoorbeeld dividend)
 - b. Begrotingsruimte binnen de coalitieperiode
 - c. Deel Immunisatiereserve boven de € 900 mln.
 - d. Taakstellingen
- De voorgaande methodiek 1 maal per vier jaar te laten toetsen door een externe partij.

www.limburg.nl